

Latvija un Polija *MIPEX* pētījumā: Mācīšanās partnerības jaunajām imigrācijas valstīm

Tomass Hadlstons (*Thomas Huddleston*),
politikas analītiķis, Migrācijas politikas grupa, Brisele

Ievads

Eiropas emigrācijas valstis Centrāleiropā un Austrumeiropā sāk saprast, ka arī tās ir kļuvušas vai neizbēgami kļūs par imigrācijas valstīm. Pirms pāris gadiem imigrācijas un integrācijas politikas apspriešana šajos Eiropas reģionos bieži vien tika saistīta ar pievienošanās ES “transponēšanas kultūru” un ar to saistītajām rūpēm. Neatņemams iestāšanās procesa aspekts bija mazākumtautību un nepilsoņu situācijas monitorings, kā arī atbilstošo EK direktīvu par migrāciju pārņemšana. Savukārt tiesiskās normas un politiskās sarunas, ko radījusi Eiropas sadarbība imigrantu integrēšanas jomā, atstājušas savu ietekmi uz noteiktām Centrāleiropas un Austrumeiropas likumdošanas normām. Tomēr dažas ievērojamas šā reģiona politiskās figūras tās pasniedza kā līdzekļus, kas nepieciešami, lai izpatiktu Briselei, noraidot domu, ka šīs politikas reaģētu uz pašreizējām vai nākotnes iekšpolitiskām vajadzībām. Līdz ar pēciestāšanās emigrāciju, vietējā darbaspēka trūkumu un demogrāfiskām “nosirmošanas” prognozēm šis priekšstats pamazām sāk atkāpties. Šīs tendences liek ekspertiem un valdībām asāk apzināties Centrāleiropas un Austrumeiropas imigrācijas vajadzības, vienlaikus padarot šīs valstis par pievilcīgākiem galamērķiem globalizētā pasaulē ar nemitīgi pieaugošu imigrāciju.

Atzīstot nepieciešamību sagatavot tiesisku un politisku sistēmu valstīm, uz kurām imigrē un kurās apmetas, Centrāleiropas un Austrumeiropas politikas veidotājiem un ieinteresētajām pusēm rodas aizvien lielāka interese par mācīšanos no vairāk pieredzējušiem kaimiņiem. Daudzi jaunākie ES instrumenti¹, kuriem bijusi ievērojama ietekme jaunajās imigrācijas valstīs, tām konceptualizējot nacionālo integrācijas politiku, tomēr dalībvalstu valdībām atstājuši lielu manevrēšanas iespēju – vai, formulējot to citādi, daudz telpas, lai mācītos citai no citas. Integrācijas jautājumu noteikšana par prioritāti un labākās pieredzes meklējumi rada cerības, ka politikas veidošanas pasākumi var nostiprināt noteiktus principus un atstāt zināmu iespaidu uz daudzdimensionāliem, ilgtermiņa, nelineāriem procesiem, kas koncentrēti jēdzienā “integrācija”.

---

¹ EK direktīvas par ģimenes apvienošanu (2003/86/EK) un ilgtermiņa uzturēšanos (2003/109/EK), Imigrantu integrācijas politikas kopējie pamatprincipi, kā arī it īpaši ES Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonda nacionālās programmas 2007.–2013. gadam.

Tātad pieaug vajadzība veidot un novērtēt integrācijas politiku saskaņā ar salīdzināmiem politisko panākumu indikatoriem visās ES dalībvalstīs, kas būtu gan politiski nozīmīgi, gan arī zinātniski pamatoti. Migrantu integrācijas politikas indekss (*Migrant Integration Policy Index – MIPEX*), kuru vada Lielbritānijas padome kopā ar Migrācijas politikas grupu (*Migration Policy Group, turpmāk – MPG*) un kuru līdzfinansē Eiropas Komisija, izraisījis nozīmīgu mediju un politisku interesi tieši tāpēc, ka ir viens no pirmajiem Eiropas mēroga instrumentiem integrācijas politiku salīdzināšanai. *MIPEX* nosaka standartus valstu tiesiskajiem un politiskajiem ietvariem kontekstā ar Eiropas imigrācijas veicināšanas principu normatīvo ietvaru.

Izmantojot šā pētījuma materiālus, kas jau publicēti vai drīzumā tiks publicēti, šīs nodaļas pirmā daļa izskaidro *MIPEX* vietu Eiropas sadarbības un integrācijas procesā, kā arī atvērtajā diskusijā starp politikas veidotājiem un zinātniekiem par integrācijas politikas panākumu vērtēšanas indikatoriem.² Pēc tam tā saista *MIPEX* piedāvāto “apvienoto pieeju” ar dažādām integrācijā iesaistītajām pusēm, lai novērtētu šo politiku ieviešanu un ietekmi. Nodaļa īsumā iezīmē dažādus “turpmākos soļus” un metodoloģiskās grūtības, kas jāņem vērā, iedibinot cēloniskas saites starp politikām, to ieviešanu un rezultātiem, kā arī citiem integrācijas procesu ietekmējošiem faktoriem. Nobeigumā tā izvērtē apvienotās pieejas ietekmi uz integrācijas darbakārtības izvirzīšanu priekšplānā Centrāleiropā un Austrumeiropā, izmantojot tādus projektus kā “Mācāmies uzņemt”.

Šīs nodaļas otrā daļa izmanto Latvijas un Polijas *MIPEX* rezultātus, sniedzot kop-savilkumu par to pašreizējām integrācijas politikām Eiropas normatīvajā kontekstā. Nodaļa nesniedz visaptverošu Polijas, Latvijas un Eiropas reģiona politiku analīzi, nedz arī veic padziļinātu citu ES dalībvalstu prakses analīzi. Tā drīzāk detalizēti izvērtē *MIPEX* rezultātus no potenciālā migranta, iebraucēja perspektīvas, kurš izvēlēties apmeties Latvijā vai Polijā, nevis kādā citā šā reģiona valstī. Tātad tiek salīdzinātas abu valstu politiku stiprās un vājās jomas attiecībā uz integrācijas veicināšanu, kā arī tās tiek saistītas ar atbilstošajiem Eiropas un atbilstošā reģiona, kā arī ES vidējiem standartiem un citām valstīm, kas visbiežāk ir mērķa valstis Polijas un Latvijas pilsoņiem, kas strādā ārzemēs Eiropas Savienībā.

Šī daļa sasaista zināmas vājās jomas Polijas un Latvijas likumdošanā ar citās valstīs pastāvošo praksi, kas varētu būt interesanta turpmākiem pētījumiem. Tādējādi tā palīdz abu valstu lasītājiem orientēties piemēros, kas ņemti no dažādiem uzzīņu izdevumiem un rokasgrāmatām, tajā skaitā – Migrācijas politikas grupas izstrādātajām³ – labākās prakses apmaiņai. Šie salīdzinājumi palīdz apsvērt ne

² Sīkāk par *MIPEX* Eiropas integrācijas sadarbības kontekstā sk. Niessen, Huddleston, and Citron. *Migrant Integration Policy Index* (British Council and Migration Policy Group; Brussels, October 2007), 4–5; kā arī Niessen and Huddleston. *Benchmarking legal and policy measures in the field of integration* (Brill Academic Publishers; Leiden, forthcoming), 1. nodaļu.

³ Niessen, Huddleston, and Citron. *Migrant Integration Policy Index*. OECD; European Commission. *Handbook on Integration for policy-makers and practitioners: first edition* (Brussels, 2004); European Commission. *Handbook on Integration for policy-makers and*

tikai ieguvumus, ko dod labvēlīga tiesiskā ietvara pieņemšana, kas veicina aktīvu līdzdalību un atceļ tiesiskus šķēršļus. Tāpat tie arī sagatavo Latvijas un Polijas politikas veidotājus un ieinteresētās puses “nākamā soļa” izaicinājumiem politikas realizēšanā, ieviešanā un rezultātos, ar kuriem satapušās citas valstis.

1. MIPEX un tā turpmākie soļi

1.1. Ko Eiropas sadarbība devusi integrācijas politikai...

Trešo valstu pilsoņu integrācija kļūst par Eiropas kompetences jomu – gan caur Eiropas Padomi, gan caur Eiropas Savienību, it īpaši pēc 1999. gada Tamperes secinājumu pieņemšanas un 2004.–2009. gada Hāgas programmas uzsākšanas. Valstu valdības, pētnieki, sociālo partneru Eiropas mēroga sadarbības tīkli un “jumta” NVO devušas ieguldījumu integrācijas definēšanā, salīdzināmas terminoloģijas izveidošanā, kā arī jomu identificēšanā visā Eiropā, kurās nepieciešami politiski uzlabojumi. Eiropas pētnieku sadarbības tīklu ieteikumi, Eiropas Komisijas priekšlikumi par direktīvām, kā arī iesaistīto pušu un NVO priekšlikumi rekomendējuši izveidot augstus Eiropas tiesiskos un politiskos standartus.

Dažādos politiskās rīcības posmos daži no šiem augstajiem tiesiskajiem standartiem ietverti augstos, bet atvērtos principos, kuri savukārt balstās uz daudziem Eiropai nesaistošiem pasākumiem, piemēram, tādiem kā Lisabonas stratēģija un Imigrāciju integrācijas politikas kopējie pamatprincipi, kas kalpo kā nacionālo politiku vispārējās vadlīnijas (nevis kā noteikti standarti). Tāpat Eiropas sadarbība nodrošinājusi saistošus tiesiskus pasākumus, tāds kā EK direktīvas par ģimeņu apvienošanu, ilgtermiņa uzturēšanu, rasu vienlīdzību un vienlīdzību nodarbinātībā vai arī Eiropas Padomes konvencijas par politisko līdzdalību vietējā līmenī. Dažas direktīvas, īpaši – par diskriminācijas aizliegumu – saglabā Komisijas, pētnieku un ieinteresēto pušu ieviestos augstos standartus, turpretim citos dokumentos sarunu gaitā augstie principi reducēti līdz minimālajiem standartiem ar dažādu līmeņu atrunām.

Tagad, ieviešanas posmā, Eiropas institūcijas uzticējušas tiesību ekspertu sadarbības tīkliem uzņemt EK direktīvu (un attiecīgi to augsto vai minimālo standartu) pārņemšanas monitorēšanu. Savukārt dažādie integrācijā iesaistītie dalībnieki uzsākuši *standartu noteikšanas* un *labākās prakses* iniciatīvas, lai izsekotu, kā politika mainās laika gaitā, un noteiktu Eiropā visaugstākajiem kopējiem standartiem atbilstošos piemērus. Piemēram, Eiropas Komisijas “Integrācijas rokasgrāmata” identificē būtiskus, lietderīgus, efektīvus, un ilgtspējīgus projektus un programmas, kas veicina integrāciju.⁴ Veiksmīgi monitoringa un standartu

---

practitioners: second edition (Brussels, 2007); International Migration Outlook (OECD; Paris, 2007); ILO multi-lateral framework on labour migration (ILO; Geneva, 2006); Niessen and Huddleston. Setting up a system of benchmarking to measure the success of integration policies in Europe (European Parliament; Brussels, 2007). Citi avoti citēti konkrēti.

⁴ Annex 1: Praxis-based policies – the translation of practices into policies. In: European Commission. Handbook on Integration for policy-makers and practitioners: second edition (Brussels, May 2007), 89–91.

izvirzīšanas pasākumi var radīt politisko atgriezenisko saiti, tādējādi identificējot jaunas jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi, identificējot trūkumus uzlabotajā terminoloģijā, kā arī aicināt turpināt noteikt Eiropas standartus un uzsākt rīcību.

1.2. ...un kāda ir *MIPEX* pētījuma vieta tajā

MIPEX mērķis ir veicināt labāk informētas Eiropas mēroga diskusijas par integrācijas politikām. Migrācijas politikas grupa *MIPEX* pētījumā ir vadošā, jo tai ir divpadsmit gadus ilga pieredze kā specializētajam Eiropas pētījumam un rīcības centram. Šī grupa secinājusi, ka konstruktīvām diskusijām ir ne tikai jāpulpina pie galda būtiskākās ieinteresētās puses, bet arī jānodod to rīcībā kopējs pētījums, kas nosaka salīdzinājuma jomu. Šajā nolūkā *MIPEX* gatavo tik ļoti nepieciešamos salīdzināmos un kvantitatīvos datus par integrācijas politiku un šo jutīgo informāciju pasniedz skaidrā, lakoniskā un visām publiskajās debatēs iesaistītajām pusēm pieejamā formātā. Metode, ko *MIPEX* izmanto, lai saistītu nacionālās politikas ar Eiropas principiem un tiesiskajiem instrumentiem, sniedz nacionālajām ieinteresētajām pusēm darbarīku, kas ļauj sniegt ieguldījumu transponēšanā un to uzraudzīt, kā arī veicināt politisko atgriezenisko saiti, identificējot tās jomas, kurās visā Eiropā vēl ir nepieciešami uzlabojumi.

Lai izveidotu tādu politiku salīdzināšanas instrumentu kā *MIPEX*, vispirms jāizveido normatīvais ietvars visaugstāko Eiropas standartu integrācijas veicināšanai. Šie standarti, kas nosaka vienlīdzīgas iespējas un salīdzināmas tiesības un pienākumus⁵, izriet no akadēmiskām rekomendācijām, ieteikumiem, saistošiem un nesaistošiem pasākumiem, kas radušies integrācijas jomā iepriekš minētajā Eiropas valstu un nevalstiskā sektora sadarbības rezultātā. Pateicoties tam, ka *MIPEX* integrācijas jomā inesis normatīvo ietvaru, diskusijas iespējams koncentrēt uz principiem, saskaņā ar kuriem veidotas dažādās nacionālās integrācijas politikas, likumdošanas grozījumu pamatojumu, kā arī sasniegto politisko saskaņotību.

Nākamais solis *MIPEX* pētniecības partneriem bija piemērot šo normatīvo ietvaru 142 politikas indikatoriem (kas literatūrā par labu pārvaldību pazīstami arī kā *input indicator*), lai salīdzinātu spēkā esošās tiesiskās normas, kuru mērķis ir veicināt trešo valstu pilsoņu, kas legāli uzturas valstī (turpmāk tekstā – iedzīvotāju – migrantu) integrāciju. Kaut gan valstu salīdzinājums, kas pamatojas uz skaidriem, konkrētiem un izmērāmiem indikatoriem, tiek plaši izmantots privātajā sektorā un aizvien vairāk arī publiskajā sektorā, tomēr tieslietu un iekšlietu jomā šāds projekts ir samērā jauna parādība. *MIPEX* otrais cikls tika uzsākts 2007. gada oktobrī. Tas aptvēra sešas vissvarīgākās politikas nozares, kas saistītas ar plašu integrācijas jēdzienu: piekļuve darba tirgum, ģimeņu apvienošanās, ilgtermiņa uzturēšanās, politiskā līdzdalība, piekļuve pilsonībai un pretdiskriminācijas likumdošana.

⁵ Vairāk par normatīvo ietvaru sk. Niessen, Peiro, and Schibel. Civic Citizenship and immigrant inclusion: a guide for the implementation of civic citizenship policies (Migration Policy Group; Brussels, 2005). <http://www.migpolgroup.com/documents/2474.html>

Katru indikatoru veido trīs iespējamie atbilžu varianti, pamatojoties uz normatīvo ietvaru. Par visiem 142 indikatoriem tika saņemtas atbildes un vērtējums no vadošajiem tiesību ekspertiem un praktiķiem, kuri ir neatkarīgi no valdības, tāpat kā tas tiek darīts attiecībā uz līdzīgiem nacionālo politiku indeksiem citos sektoros. Pēc tam atsevišķo indikatoru vērtējumu iespējams apvienot tādās dimensijās, kas izvērtē politiku līdzīgos aspektus. Piemēram, kuri iedzīvotāji–migranti tiek uzskatīti par atbilstošiem noteiktam tiesiskam statusam (atbilstība)? Ko vēl valdības prasa no atbilstošajiem kandidātiem (iegūšanas nosacījumi)? Cik drošs ir migrants, saņemot un saglabājot statusu (statusa drošība)? Un kādas tiesības un iespējas migranti iegūst līdz ar statusu (saistītās tiesības)? Pēc tam četru dimensiju indikatoru tiek apkopoti, aprēķinot vidējo politikas virziena vērtējumu (piemēram, attiecībā uz *piekļūvi darba tirgum*), kas sniedz aptuvenu pārskatu par politiku salīdzinājumu.

Datubāze, kurā ietvertas atbildes uz šiem 142 indikatoriem, ļauj salīdzināt integrācijas politikas piecās jomās. Nacionālajā līmenī lietotāji var izvērtēt valdību politiku panākumus, nodrošinot *MIPEX* normatīvo ietvaru integrācijas veicināšanai. Iespējams arī salīdzināt politiku stipro un vājo pušu jomas, lai pārbaudītu politikas saskaņotību. Starptautiskajā līmenī valsts sniegtumus var salīdzināt ar tās kaimiņvalstīm, kā arī ar ES-25,⁶ ES-15 vai ES-10 vidējiem rādītājiem. Tā kā *MIPEX* tiek publicēts reizi divos gados, tam piemīt arī garengriezuma komponents, kas ļauj novērtēt progresu integrācijas standartu noteikšanā ilgākā laika periodā.

MIPEX komanda uzskata, ka šie pieci salīdzinājuma veidi var kalpot kā spogulis, kas palīdz ES dalībvalstīm novērtēt to panākumus, ietverot integrācijas principus konkrētos likumos un politikās. Kā atzīmēts Eiropas Komisijas “Integrācijas rokasgrāmatas” otrajā izdevumā, vērtējumi, kas galvenokārt pievēršas efektīvai ieviešanai, paši par sevi neatklās tās problēmas, ko rada vispārējā stratēģiskā ievirze un integrācijas standartu izmantošana. Viens no “Rokasgrāmatas” secinājumiem ir tāds, ka arī pašas politikas un to principi jāpakļauj vērtējumam.⁷ Labas pārvaldības indikatori, tādi kā *MIPEX*, var būtiski uzlabot konkrētas valsts integrācijas stratēģijas atbilstību un kvalitāti.

1.3. Kāda ir *MIPEX* vērtējuma saistība ar politikas panākumiem? “Apvienotā pieeja”

Viens no bieži uzdotajiem jautājumiem 21 nacionālā *MIPEX* prezentācijā bija, vai labvēlīgs *MIPEX* vērtējums nozīmē veiksmīgu sabiedrības integrāciju. Drīzāk gan labvēlīgu vērtējumu var uzskatīt par pirmo soli virzienā uz veiksmīgu integrāciju. Tiesiskais un politiskais ietvars palīdz veidot nosacījumus un iespējas individuālās integrācijas procesiem. Tas ir viens no svarīgākajiem faktoriem, kas ietekmē to, kā migranti un vietējie iedzīvotāji piemērojas dzīvei daudzveidīgā sabiedrībā. *MIPEX* vērtējums nepiedāvā pilnīgu ainu par ieviešanas līmeni un rezultātiem, kā arī ietekmi uz citiem faktoriem un politikas jomām.

⁶ *MIPEX* otrā cikla sagatavošana sākās pirms Bulgārijas un Rumānijas iestāšanās.

⁷ European Commission. Handbook on Integration for policy-makers and practitioners: first edition (Brussels, 2004), 61–62.

“Apvienoto pieeju” integrācijas politikas panākumu noteikšanai var saistīt *MIPEX* ar “nākamā soļa” politikas vērtējumiem, kurus veido dažādu politiku veidotāju un ieinteresēto pušu partnerība, kas vērtē to, kā augstus principus ietverošas politikas var novest pie veiksmīgiem rezultātiem. *MIPEX* rezultāti padara integrācijas politikas Eiropā daudz saprotamākas plašākam iesaistīto pušu lokam un nodrošina daudz aptverošākus pētījumus. *MIPEX* saista integrācijas principus un politikas, bet turpmākie projekti var saistīt *MIPEX* vērtējumu ar detalizētu politisko realitāti. Bieži vien šādu pētniecības projektu mērķis ir papildināt *MIPEX* salīdzinošos un kvantitatīvos politikas vērtējumus ar padziļinātām intervijām ar politikas veidotājiem, pakalpojumu sniedzējiem un pašiem migrantiem.

Saistītais nākamais solis “apvienotajā pieejā” ir politikas ieviešanas stāvokļa novērtējums, kurā tiek izsvērts, cik atbilstoši politikas veidotāji ievieš principus nacionālajās politikās, lai kāds būtu šo politiku *MIPEX* vērtējums. Iesaistītās puses reizēm piemin “ieviešanas robu”, kad, piemēram, “oficiālie” nosacījumi kāda konkrēta likumīga statusa iegūšanai atšķiras no tiem, kurus atbildīgās iestādes pieprasa praksē. Gluži tāpat kā *MIPEX* normatīvā ietvara pamatā ir vienlīdzīgas iespējas un aktīva līdzdalība, arī ieviešanas indikatorus iespējams atvasināt no principa, kas nosaka vienlīdzīgu piekļuvi pakalpojumiem un to rezultātus. Šie indikatori attiecas uz vispārējo un konkrētām grupām domāto publisko pakalpojumu kvalitāti, efektivitāti, pārzināšanu un izmantošanu. Vienlīdzību mēra, salīdzinot iedzīvotājus–migrantus ar sociāli ekonomiskajā ziņā līdzīgu uzņemošās sabiedrības populācijas segmentu. Svarīgi atzīmēt, ka *MIPEX* jau ietver aizvien vairāk ieviešanas indikatoru, piemēram, procedūru ilgumu un izmaksas, pretdiskriminācijas likuma piemērošanu.

Ietekmes uz politiku un rezultātu novērtējumi – vēl viens “nākamais solis” – var sniegt papildu datus par tām būtiskajām integrācijas jomām, ko politikas cenšas ietekmēt. Tā dēvētie “integrācijas indikatori” pauž politikas mērķus kā statistiskus datus par dažādām iedzīvotāju grupām. Piemēram, virkne rezultātu par indikatoriem attiecībā uz darba tirgus pieejamības politiku dod iespēju izvērtēt, cik lielā mērā dažādas migrantu grupas ir pilnībā realizējušas savu nodarbinātības potenciālu. Novērtējuma ietvaru iespējams atvasināt no principa, kas nosaka vienlīdzīgus rezultātus iedzīvotājiem–migrantiem ar salīdzināmu uzņemošās sabiedrības iedzīvotāju segmentu. Šie indikatori mēra konvergenci laika un paaudžu gaitā, citiem vārdiem sakot, dažkārt tik ilgo ceļu uz vienlīdzību.

Neraugoties uz visu iepriekš teikto, vērtējumā nedrīkst pieņemt vienkāršu un tiešu saiti starp politiku, ieviešanu un rezultātiem. Kvantitatīviem un kvalitatīviem pētījumiem jāizsver dažādu faktoru (tajā skaitā politikas) ietekmi uz rezultātiem, kas sasniegti attiecīgajā integrācijas jomā. Piemēram, jāņem vērā arī diskriminācijas līmeņi, kā arī migrantu un sabiedrības uztveres ietekme, iekams var uzskatīt, ka labvēlīga un labi ieviesta integrācijas politika sasniegusi vēlamos mērķus.

“Mācīties uzņemt” ir pirmais pētniecības projekts Eiropā, kas izmanto šo apvienoto pieeju. Tā lielākā inovācija būs *MIPEX* rezultātu saistīšana ar padziļinātiem politikas pētījumiem. Šā projekta pieeja būs vairāk vērsta uz kvalitāti un orientēta uz konkrēto valsti, novērtējot ieviešanu, rezultātus un citus integrācijas procesu ietekmējošus faktorus. Projekta autoru un intervētāju ekspertu vērtējums

var uzrādīt zināmas tendences un turpmāk šajos soļos pētāmās jomas. Turpmākais ieguldījums integrācijā iesaistītājām pusēm Latvijā un Polijā radīs vēl lielāku izpratni par integrācijas politikas panākumiem un jomām, kurās iespējami uzlabojumi.

2. Latvijas un Polijas salīdzināšana: Galvenās *MIPEX* atradnes

Šis nodaļas centrālajā daļā Latvijas un Polijas *MIPEX* vērtējums ievietots Eiropas normatīvajā kontekstā. Šī sadaļa sniedz plašu, vispārīgu pārskatu par stāvokli integrācijas politikā ES dalībvalstīs, turklāt detalizēti nepievēršas katram no sešiem politikas virzieniem. Tajā izklāstītas tās iespējas un tiesiskie šķēršļi, ar kuriem iebrucējs no ES nepiederošas valsts sastaptos integrācijas procesos Latvijā un Polijā.

Izmantojot normatīvo ietvaru kā kompasu, šī nodaļa apskatīs stiprās un vājās puses tur, kur politikas saplūst ar Eiropas integrācijas veicināšanas augstākajiem principiem vai arī atkāpjas no tiem. Šī attiecība arī saprotama salīdzinājumā ar to valstu politikām, kuras *MIPEX* rubrikā ieguvušas labvēlīgāku vērtējumu. Ja iespējams, valsts pieredze tiks ievietota kontekstā, un tiks norādīts uz dažiem “nākamā soļa” izaicinājumiem, kas sagaida Latviju un Poliju, nodrošinot labvēlīgas politikas sekmīgu ieviešanu un rezultātus.

Salīdzinājums ar citām Eiropas valstīm izceļ tās politikas nozares, kurās Latvija un Polija seko reģionālajām tendencēm integrācijas jomā vai novirzās no tām. Abas valstis tiks salīdzinātas savā starpā, kā arī plašāk – ar Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīm vai ar 25 ES dalībvalstīm, ko pētīja *MIPEX* otrajā ciklā.⁸ Šā ziņojuma lasītāji īpaši novērtēs to kā ietvaru salīdzinājumam starp *IPA* un *PROVIDUS* veidotajiem pētījumiem. Polijas integrācijas politikas tiks salīdzinātas ar Višegradas valstu (proti, Čehijas Republikas, Ungārijas un Slovākijas) politikām. Turpretim Latvijas politikas tiks nostatītās līdzās tās Baltijas kaimiņiem ziemeļos un dienvidos. Abas “emigrācijas valstis” tradicionāli koncentrējušas uzmanību uz savu pilsoņu tiesībām ārvalstīs, bieži vien – Ziemeļamerikā un citās ES dalībvalstīs. Tāpēc šī nodaļa arī salīdzinās ES nepiederošu valstu pilsoņiem piedāvātās integrācijas iespējas Latvijā un Polijā ar tām, kas tiek piedāvātas poļu un latviešu imigrantu 2005. gada populārākajās mērķa valstīs. Abu valstu sarakstā iekļautas Kanāda, Vācija, Īrija, Itālija, Nīderlande, Zviedrija un Apvienotā Karaliste.⁹

⁸ *MIPEX II* papildus ietvēra trīs ES nepiederošas valstis – Kanādu, Norvēģiju un Šveici.

⁹ Latviešiem un poļiem, kas strādā citā ES dalībvalstī, ir daudz labvēlīgākas tiesības un iespējas nekā ES nepiederošo valstu pilsoņiem bez ilgtermiņa uzturēšanās atļaujas attiecībā uz piekļuvi darba tirgum, ģimenes apvienošanās, politisko līdzdalību, kā arī ilgtermiņa uzturēšanos. Tomēr viņi izmanto tās pašas darba tirgus integrācijas programmas, naturalizācijas politikas, diskriminācijas aizlieguma likumus, kā arī citus ES valsts tiesiskā un politiskā ietvara aspektus.